

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

ČETVRTI ODJEL

PREDMET MILISAVLJEVIĆ protiv BOSNE I HERCEGOVINE

(Aplikacija br. 7435/04)

PRESUDA

STRASBOURG

3. mart 2009. godine

Ova presuda postat će konačna pod uslovima propisanim u članu 44. § 2. Konvencije. Presuda može biti predmet redakcijskih izmjena.

U predmetu Milisavljević protiv Bosne i Hercegovine,

Evropski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Nicolas Bratza, *predsjednik*
Lech Garlicki,
Ljiljana Mijović,
David Thór Björgvinsson,
Ján Šikuta,
Päivi Hirvelä,
Mihai Poalelungi, *sudije*
i Fatoş Araci, zamjenik *registrara Odjela*

Nakon vijećanja zatvorenog za javnost održanog 10. februara 2009. donijelo je slijedeću presudu:

PROCEDURA

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je zahtjevom protiv Bosne i Hercegovine (br. 7435/04) koje su Sudu podnijela tri državljanina Bosne i Hercegovine, gđa Tereza Milisavljević, g. Miroslav Milisavljević i g. Vladimir Milisavljević (aplikanti) u skladu s članom 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (Konvencija), dana 17. februara 2004.
2. Aplikante, kojima je odobrena pravna pomoć, zastupao je g. V. Marić, advokat iz Mostara. Vladu Bosne i Hercegovine (Vlada) zastupala je gđa Z. Ibrahimović, zamjenik zastupnika/agenta.
3. Aplikanti su se žalili na neizvršenje odluke domaćeg suda od 7. maja 2003, koja je donesena u korist prvog aplikanta.
4. Dana 29. maja 2007. predsjednik Četvrtog odjela Suda odlučio je da obavijesti Vladu o ovoj aplikaciji. U skladu s članom 29. stav 3. Konvencije, odlučeno je da se meritum i dopuštenost ispituju istovremeno.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI SLUČAJA

5. Aplikanti su rođeni 1947, 1973. i 1977. godine. Prvi aplikant živi u Sarajevu, dok njeni sinovi, drugi i treći aplikant, žive u Beogradu, R. Srbija.
6. Dana 24. juna 1983. domaće vlasti su oduzele stan u kojem su aplikanti živjeli, ali nije bio u njihovom vlasništvu. Lokalni urbanistički zavod je bio u obavezi da prvom aplikantu dodijeli zamjenski stan. Ova odluka je postala pravosnažna dana 21. oktobra 1983.
7. Dana 6. aprila 1987. prvi aplikant pokrenuo je sudski postupak za dodjelu odgovarajućeg zamjenskog stana od lokalnog urbanističkog zavoda.

8. Dana 29. aprila 1998. Općinski sud I u Sarajevu je odlučio da sudovi nisu nadležni za dodjelu takvog stana, s obzirom da su domaći organi za urbanizam bili dužni prvom aplikantu dodijeliti odgovarajući zamjenski stan. Tako je Općinski sud I u Sarajevu odbacio nadležnost. Ova odluka je postala pravosnažna dana 31. marta 1999, kada je potvrdio Kantonalni sud u Sarajevu.
9. Dana 24. novembra 1999. prvi aplikant je podnio žalbu Domu za ljudska prava zbog neizvršenja administrativne odluke donesene 24. juna 1983.
10. Dana 7. maja 2003. Dom za ljudska prava ustanovio je povredu člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju. Dom je naložio Federaciji Bosne i Hercegovine (jedan od entiteta u Bosni i Hercegovini) da dodijeli ili da osigura da domaći urbanistički organi dodijele prvom aplikantu odgovarajući zamjenski stan najkasnije u roku od mjesec dana. Dom za ljudska prava je prvom aplikantu na ime materijalne štete dosudio 18.200 BAM (približno 9.300 eura) plus 200 BAM (približno 100 eura) mjesečno od juna 2003. do kraja mjeseca u kojem joj bude dodijeljen odgovarajući zamjenski stan. Nadalje, dosuđeno joj je 3.000 BAM (približno 1.550 eura) na ime nematerijalne štete. I na kraju, dosuđena joj je zatezna kamata na gore navedene iznose po godišnjoj stopi od 10%. Ova odluka je postala izvršna dana 4. septembra 2003.
11. Dana 24. marta 2005. lokalni urbanistički organi su prvom aplikantu ponudili zakup (stanarsko pravo) jednog stana u Sarajevu. Dana 31. marta 2005, aplikantica je odbila takvu ponudu.
12. Dana 1. jula 2005. Federacija Bosne i Hercegovine je prvom aplikantu isplatila iznose: 18.200 BAM na ime materijalne štete, 3.000 BAM na ime nematerijalne štete i zatezne kamate na gornje iznose po stopi navedenoj u odluci Doma za ljudska prava.
13. Dana 15. septembra 2005. Federacija Bosne i Hercegovine je zatražila tumačenje odluke da se dodijeli ili osigura da urbanistički organi dodijele prvom aplikantu odgovarajući zamjenski stan kako je određeno odlukom Doma za ljudska prava.
14. Dana 15. decembra 2005. pravni sljednik Doma za ljudska prava, Komisija za ljudska prava pri Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, dala je objašnjenje da u skladu sa odlukom Doma za ljudska prava, prvom aplikantu treba dati vlasništvo nad stanom, a ne samo stanarsko pravo.
15. Dana 19. septembra 2006. urbanističke vlasti ponovo su prvom vlasniku ponudile stanarsko pravo nad istim stanom kao i 24. marta 2005. Aplikant nije prihvatio ponudu.
16. Dana 8. novembra 2006. prvi aplikant je protiv Vlade Federacije Bosne i Hercegovine podnio krivičnu prijavu Tužilaštvu Bosne i Hercegovine (neizvršenje konačne i izvršne odluke Doma za ljudska prava predstavlja krivično djelo). Izgleda da u tom smislu nije donesena nikakva odluka.
17. Dana 13. marta 2008. Federacija Bosne i Hercegovine isplatila je dodatnih 10.069,76 BAM na ime materijalne štete (tj. 200 BAM mjesečno za period od juna 2003. do septembra 2006.) plus zatezne kamate na navedene mjesečne iznose po stopi koja je naznačena u odluci Doma za ljudska prava).

II. RELEVANTNO PRAVO I PRAKSA

18. Relevantno pravo i praksa izneseni su u predmetu *Karanović protiv Bosne i Hercegovine* (br. 39462/03, §§ 13-15, od 20. novembra 2007.), što se takođe odnosi na izvršenje odluke Doma za ljudska prava.

PRAVO

19. Aplikanti su se žalili na neizvršenje konačne i izvršne odluke Doma za ljudska prava donesene u korist prvog aplikanta. Oni su se pozvali na član 6. Konvencije i član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 6. u relevantnom dijelu, navodi:

„Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ... svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom.“

Član 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju glasi:

„Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

I. DOPUSTIVOST

20. Vlada je tvrdila da su aplikanti propustili da se prvo obrate domaćim sudovima. Nadalje, tvrdila je da se drugi i treći aplikant ne mogu smatrati žrtvama zbog navodnog kršenja zato što oni nisu bili strane u postupcima pred domaćim organima.

21. Aplikanti su odbacili prvu primjedbu ne navodeći detalje i nisu bili voljni da daju svoje komentare na drugu primjedbu.

22. Sud je ranije ustanovio da nije postojao efikasan pravni lijek u pogledu pritužbi na neizvršenje odluka Doma za ljudska prava (vidjeti *Karanović*, citirano gore, § 19.). Tako je prva primjedba Vlade odbačena.

23. Sud se slaže sa Vladom u pogledu druge primjedbe. Pošto se predmetni slučaj odnosi na neizvršavanje domaće odluke u korist prvog aplikanta, drugi i treći aplikant nemaju preduslove koji su navedeni u članu 34. Konvencije (vidjeti, napr. *Teteriny protiv Rusije*, br. 11931/03, §§ 27-30, 30. juna 2005). Zbog toga se ovaj dio aplikacije mora odbaciti kao nespojiv *ratione personae* sa odredbama Konvencije, u skladu sa članom 35. §§ 3 i 4.

24. Žalbe prvog aplikanta nisu očigledno neosnovane u smislu člana 35 § 3 Konvencije. Sud dalje naglašava da one nisu nedopuštene. Stoga se ovaj dio aplikacije proglašava dopuštenim.

II. NAVODNA KRŠENJA ČLANA 6. § 1. KONVENCIJE I ČLANA 1. PROTOKOLA BR. 1. UZ KONVENCIJU

25. Vlada u svom izjašnjenju o meritumu kritikuje pobijanu odluku Doma za ljudska prava. Po mišljenju Vlade, u domaćoj legislativi ne postoji uporište za odluku Doma za ljudska prava da se prvom aplikantu dodijeli odgovarajući zamjenski stan u vlasništvo. Vlada smatra da aplikantici treba dodijeliti samo stanarsko pravo.

26. Sud podsjeća da jedan od osnovnih aspekata vladavine prava predstavlja princip pravne sigurnosti, koji između ostalog nalaže da se odluke sudova ne dovode u pitanje kada su jednom donesene (vidjeti *Brumărescu protiv Rumunije*, br. 28342/95, § 61, ECHR 1999-VII i *Jeličić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 41183/02, § 44, ECHR 2006-...).

27. U predmetnom slučaju je jasno da je proteklo više od pet godina od kada je pomenuta domaća odluka postala konačna, a da aplikantu još uvijek nije dodijeljen odgovarajući zamjenski stan, kao ni puna naknada (prvi aplikant treba primiti još 200 BAM za svaki mjesec u periodu od oktobra 2006. do kraja mjeseca u kojem joj bude dodijeljen odgovarajući zamjenski stan plus zatezne kamate na ove mjesečne iznose). Uzimajući u obzir da Vlada nije pružila nikakvo objašnjenje za ovakvo kašnjenje, Sud zaključuje da je došlo do kršenja člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju (vidjeti *Jeličić*, gore citirano, §§ 38-46 i 48-49).

III. PRIMJENA ČLANA 41. KONVENCIJE

28. član 41. Konvencije glasi:

„Kada Sud utvrdi kršenje Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci.“

A. Šteta

29. Prvi aplikant prije svega traži da se predmetna odluka Doma za ljudska prava izvrši. Alternativno, traži iznos trenutne tržišne vrijednosti odgovarajućeg zamjenskog stana koji procjenjuje na 120.000 eura. Pored toga, prvi aplikant traži i 15.000 eura na ime nematerijalne štete.

30. Vlada smatra da su navedeni iznosi previsoki.

31. Sud naglašava da su se, u skladu sa članom 46. Konvencije, visoke ugovorne strane obavezale da postupaju u skladu sa konačnim presudama Suda u svakom predmetu u kojem su bili strane, a čije izvršenje nadgleda Komitet ministara. To

znači, između ostalog, da presuda u kojoj je Sud ustanovio kršenje, tuženoj strani nameće pravnu obavezu, ne samo da isplati iznose koji su dosuđeni na ime pravične naknade, nego i da pod nadzorom Komiteta ministara odredi koje će generalne ili individualne mjere biti ugrađene u njen pravni sistem kako bi prestalo kršenje koje je Sud utvrdio i da, koliko je moguće, ublaži posljedice (vidjeti, analogijom, *Scozzari i Giunta protiv Italije*, br. 39221/98 i 41963/98, § 249, ECHR 2000-VIII). Nadalje, uz nadzor Komiteta ministara, tužena strana može po svom nahođenju odabrati način na koji će izvršiti svoju pravnu obavezu na temelju člana 46. Konvencije, pod uslovom da je takav način u skladu sa zaključcima koji su navedeni u presudi Suda.

32. Prema tome, u skladu sa članom 41. Konvencije, svrha dosuđivanja iznosa na ime pravične naknade je samo reparacija štete u mjeri u kojoj takva dešavanja čine niz povreda koje se ne mogu ispraviti na drugi način.

33. U predmetnom slučaju, Sud nema razloga da sumnja da će Vlada zaista, nakon ove presude, izvršiti odluku Doma za ljudska prava dodjelom aplikantu odgovarajućeg zamjenskog stana u vlasništvo i plaćanjem ostatka dospjele naknade (vidjeti stav 27. gore). Stoga, Sud smatra nepotrebnim da razmatra alternativni zahtjev prvog aplikanta.

34. S druge strane, Sud smatra evidentnim da je prvi aplikant pretrpio izvjestan nematerijalni gubitak kao rezultat utvrđenih kršenja Konvencije, za koji treba da bude oštećen. Sud dosuđuje 4.000 eura po ovom osnovu plus svi porezi koji mogu biti obračunati na ovaj iznos.

B. Izdaci i troškovi

35. Prvi aplikant je takođe tražio 5.000 eura na ime troškova i izdataka nastalih u toku postupaka pred domaćim organima.

36. Vlada je ovaj zahtjev smatrala neosnovanim.

37. Sud podsjeća da će potvrditi zahtjeve za naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj se oni odnose na povrede koje je Sud utvrdio. Nema nikakvih dokaza da je prvi aplikant imao troškove pred domaćim organima u pokušaju da ubrza izvršenje odluke Doma za ljudska prava ili da ishodi naknadu u vezi sa povredama Konvencije utvrđenim u predmetnom slučaju. Shodno tome, Sud odbija ovaj zahtjev.

C. Zatezne kamate

38. Sud smatra adekvatnim da se zatezna kamata računa po stopi jednako najmanjoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke uvećanoj za 3% .

IZ GORE NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *Proglašava* prigovore prvog aplikanta dopuštenim, a preostali dio aplikacije nedopuštenim;

2. *Presuđuje* da postoji kršenje člana 6. Konvencije;
3. *Presuđuje* da postoji kršenje člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju;
4. *Presuđuje*
 - (a) da tužena država na ime nematerijalne štete treba prvom aplikantu da isplati iznos od 4.000 Eura (četirihiljade eura) u roku od tri mjeseca od dana kada je ova presuda postala konačna, u skladu s članom 44. stav 2. Konvencije, kao i sve poreze koji mogu biti obračunati na gore navedeni iznos, pretvoreno u konvertibilne marke po stopi koja se primjenjuje na dan isplate;
 - (b) da će se nakon proteka razdoblja od tri mjeseca, sve do isplate, plaćati kamata po viđenju na navedene iznose po stopi jednakoj najmanjoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke za razdoblje neizmirenja, uvećana za 3%.

Sačinjeno na engleskom jeziku i objavljeno u pisanom obliku dana 3. marta 2009. u skladu s pravilom 77. stav 2. i 3. Pravila Suda.

Fatoş Araci
Zamjenik Registrara

Nicolas Bratza
Predsjednik